

2h2: Sarawak

Pengenalan

Jumlah keluasan tanah Sarawak adalah 12.4 juta hektar, di mana 6 juta hektar (48%) dikhaskan untuk hutan kekal dan hanya 1 juta hektar (8%) merupakan Kawasan Terlindung Sepenuhnya (TPA). Tetapi TPA pun tidak selamat daripada pembalakan haram, yang menyumbang kepada kemerosotan alam sekitar.

Dari segi pembangunan sosial dan ekonomi, terdapat jurang pertumbuhan yang besar antara Sarawak dan wilayah di semenanjung Malaysia, yang menempatkan pusat kuasa persekutuan. Jika dibandingkan dengan daerah yang maju di semenanjung, beberapa penempatan di pedalaman Sarawak masih belum disediakan kemudahan asas seperti jalan raya, elektrik dan bekalan air bersih. Kira-kira 8–9% rakyat Sarawak (250,000 daripada jumlah penduduk yang hampir tiga juta), tinggal di luar negeri, di Malaysia Barat. Alasan mereka untuk berhijrah kebanyakannya terkait dengan peluang pendidikan dan pekerjaan, dan majoriti hanya pulang ke kampung halaman pada majlis keluarga yang istimewa kerana tambang penerbangan yang mahal. Bagaimanapun, menetap di luar negeri menyukarkan rakyat Sarawak untuk melaksanakan hak asasi mengundi mereka, kerana sistem pengundian sekarang tidak membenarkan mereka membuang undi tanpa hadir secara fizikal di negeri itu. Jumlah mereka yang keluar mengundi keseluruhan di Sarawak semasa pilihan raya umum 2018 ialah 73%, antara kadar terendah di negara ini. Keperluan mengadakan mekanisme pengundian alternatif untuk memastikan beribu-ribu rakyat Sarawak tidak dinafikan hak mengundi mereka, adalah lebih besar semasa wabak COVID-19 ini, dengan pelbagai sekatan perjalanan dan perintah kuarantin.

Isu lain yang perlu diketengahkan adalah mengenai anggaran 40,000 orang kurang upaya (OKU) di Sarawak yang, seperti ahli komuniti kurang upaya mereka di tempat lain di negara ini, sering kurang diwakili atau digambarkan secara negatif dan diketepikan daripada masyarakat. Ramai OKU di Sarawak tidak mempunyai pendapatan tetap, dan keadaan tidak menentu mereka telah diburukkan lagi oleh wabak dan sekatan yang berkaitan. Penyebaran luas ketidakupayaan dijangka meningkat apabila penduduk Malaysia meningkat usia dan masalah kesihatan kronik meningkat. Menurut data Jabatan Perangkaan, penduduk warga emas (berumur 60 tahun ke atas) di Sarawak dijangka meningkat antara 15% dan 20% daripada jumlah penduduk menjelang 2031.

I: Kehidupan Terganggu, Kehilangan Harta Akibat Pembalakan Haram

---

Pembalakan haram di utara Sarawak dipercayai telah menyebabkan banjir yang tidak pernah berlaku sebelum ini yang telah memusnahkan masyarakat setempat dan alam sekitar, selain memberi kesan serius terhadap perubahan iklim, yang merupakan ancaman nyata di halaman rumah kita. Malaysia perlu melakukan sesuatu sebelum terlambat.

(Rining Peter, Keep Green Movement, Cadangan 2H2-1)

1. Pastikan perhutanan yang mampan dan merangka dasar hijau.

- i. Kuatkuasakan undang-undang yang berkaitan dengan ketat, seperti Ordinan Hutan 2015, terhadap pembalakan haram, dengan penalti maksimum dikenakan kepada pelanggar undang-undang.
- ii. Tubuhkan jawatankuasa penyelarasan pusat dengan perwakilan daripada semua pihak berkepentingan untuk menangani isu-isu yang dihadapi oleh semua dan untuk menyelaraskan program bantuan sosial untuk masyarakat.
- iii. Pihak berkuasa harus memulakan program penanaman pokok.
- iv. Daripada menyesakkan lagi bandar dengan hutan konkrit, perkenalkan 'peparu hijau' untuk memperbaiki alam sekitar.

(Rining Peter, Keep Green Movement, Cadangan 2H-1)

II: Hak Mengundi Orang Sarawak bukan Pemastautin

Pengundian semasa pilihan raya perlu disediakan untuk rakyat Sarawak yang tinggal di luar negeri. Dengan wabak COVID-19 yang memburukkan lagi kesukaran perjalanan, ramai yang akan menghadapi cabaran yang lebih besar untuk pulang ke kampung halaman untuk membuang undi, seperti yang dilihat semasa beberapa pilihan raya negeri baru-baru ini.

2. Perkenalkan undian pos/undi tidak hadir.

- i. Sediakan gerai Suruhanjaya Pilihan Raya di bandar-bandar utama untuk menjalankan pengundian pos atau pengundian tidak hadir untuk pilihan raya negeri Sarawak dan persekutuan.

- ii. Mulakan undian pos untuk rakyat Sarawak yang tinggal di luar negara, bermula dengan rantau ASEAN.

(Ann Teo, Persatuan Pemangkin Daya Masyarakat (ROSE), Cadangan 2H2-2)

III: Peminggiran OKU

Agenda nasional dan negeri sama ada telah mengalihkan atau mengurangkan tumpuan terhadap hak OKU selama ini. Kebanyakan program pembinaan negara nampaknya tidak mengandungi kandungan mesra OKU. Sebagai kumpulan kolektif, OKU tidak menginginkan layanan istimewa; apa yang mereka mahu adalah untuk dilayan secara adil dan saksama selaras dengan prinsip yang termaktub dalam Rukun Negara, iaitu “mewujudkan masyarakat adil di mana kemakmuran negara dapat dinikmati bersama secara adil dan saksama”, supaya OKU mampu berkembang dan menyumbang dengan lebih berkesan kepada masyarakat yang lebih luas dan generasi masa hadapan negara.

(Rapelson Richard Hamit, PERAIS, Cadangan 2H2-3)

Satu rangka kerja dasar negara yang baharu harus diwujudkan untuk memastikan hak asasi, maruah dan kesejahteraan OKU.

3. Tingkatkan kehidupan OKU melalui perwakilan yang lebih baik, kebolehcapaian awam dan akses kepada pendidikan dan pekerjaan.

- i. Peruntukkan kuota 1% untuk perwakilan OKU, dalam sektor kerajaan dan swasta, dan lantik sekurang-kurangnya seorang pegawai OKU di setiap badan kerajaan tempatan.
- ii. Mesti ada sekurang-kurangnya seorang senator OKU Sarawak dan seorang ADUN OKU di Dewan Undangan Negeri Sarawak.
- iii. Memberi diskaun separuh kadar kepada OKU untuk pembelian utiliti dan barangan seperti kereta nasional, rumah, internet, air, elektrik, pengangkutan awam dan penerbangan untuk menyokong kehidupan harian mereka dan dalam masyarakat.
- iv. Menyediakan lebih banyak zon awam, kemudahan, kedai, tandas, dsb. yang mesra OKU.
- v. Kedua-dua sektor swasta dan kerajaan mesti mengikuti dan mematuhi sepenuhnya Akta Orang Kurang Upaya 2008 dalam semua perkara,

terutamanya dalam pembangunan dan isu sosial, kebajikan dan akses kepada pekerjaan.

- vi. Beri pendidikan percuma kepada semua OKU, daripada peringkat tadika hingga universiti.
- vii. Rangka insentif negeri dan persekutuan untuk menggalakkan majikan mengambil kakitangan OKU.

(Rapelson Richard Hamit, PERAIS, Cadangan 2H2-3)